

שער עבודת האלהים - פרק ג

אך גדר העבודה ובאור חלקיה ומעלות כל חלק מחלקיה הוא שגדר העבודה כניעת מי שמטיבין לו למטיב בטובה שיגמלוהו על טובתו כפי יכולתו. והכניעה נחלקת לשני חלקים. האחד כניעת רהות ויחול בהכרח וחזקה. והשני כניעת חובה ודין לגדל ולרומם למי שנכנעין לו. אך החלק הראשון הוא הכניעה לאל שתהיה מצד ההערה הקנויה אשר זכרנו שחיובה מדרך הגמול והעונש בעוה"ז ובעוה"ב. אבל החלק השני הוא הכניעה אשר תהיה מצד ההערה התקועה בשכל והנוצרת בטבע האדם בהקשר נפשו עם גופו ושתי הכניעות משובחות מביאות אל דרך ההצלה בעולם המנוחה אלא שאחת מהנה גומרת לחברתה ומעלה שעולים ממנה אליה והיא הערת התורה. והכניעה שתהיה מחמת הערת השכל ודרך הראיה קרובה אל האלהים ורצויה יותר לשבעה פנים

אחד מהם שהעבודה שתהיה מהערת התורה אפשר שיהיה האדם מכויין בה לש"ש ואפשר שתהיה כונתו לחנופה ולשבח ב"א וכבודם בעבורה כי שרשה מוסד על התוחלת והרהות אך העבודה שהיא מצד הערת השכל לא תהיה כי אם מיוחדת לש"ש לא יתערב בה שום חונף ולא זיוף מצד שיתפאר בה כי אינה מיוסדת על תוחלת ועל הרהות אך היא מצד החכמה והידיעה במה שהנברא חייב לבורא מן העבודה

והשני כי עבודת שהיא מהערת התורה לא תהיה אלא אחר היחול בגמול והרהות בעונש ואשר תהיה מהערת השכל לא תהיה כי אם לנדיבות הנפש ורצונה להשתדל בכל יכולתה בעבודת אלהים לשמו אחר ידיעה והבנה כי הנפש לא תתנדב במה שיש לה אלא אחר שיתברר לה שהתמורה עודפת עליו והוא רצות האל אותה

והשלישי כי העבודה שהיא מן התורה בלבד יהיה הנראה ממנה על האברים מן המעשים הטובים יותר ממה שהוא צפון בלב מעבודת האלהים והעבודה שתהיה מן השכל הצפון בלב כפלים ממה שנראה ממנה על האברים והם חובות הלבבות

והרביעי כי העבודה שהיא מן התורה כמבוא אל העבודה אשר היא מן השכל והיא כגרגיר הזרוע והתורה לה כעבודה לאדמה וחרישתה ונקיתה והעזר שהוא מן האלהים כמטר המשקה אותה ומה שהיא ממציאה ומצמחת במה שיתקיים בלבבות מעבודת האלהים לשמו לא ליחול ולא לרהות כמו שהזהירו חז"ל עליו אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס וכו' ויהי מורא שמים עליכם

והחמישי כי מצות התורה יש תכלית למספרן והן מגיעות עד סך ידוע והוא תרי"ג מצות אך מצות השכל כמעט שאין להם תכלית כי בכל יום יוסיף האדם דעת בהן וכל אשר תוסיף הכרתו ויבין טובות האלהים ועוצם יכולתו ומלכותו יוסיף להכנע לו ולהשפל לפניו. ועל כן אתה רואה דוד ע"ה מתחנן אל האלהים להעיר אותו עליהן ולהסיר מסך הסכלות מעל עיניו כמ"ש (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הורני ה' דרך חקיך וגו' הדריכני בנתיב מצותיך וגו' הט לבי אל עדותיך וגו' ואומר (שם) לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד. ר"ל כל מה שאנו חייבין מעבודתך אל התמדת טובותיך אין קץ לו מפני שאין קץ לאופני טובותיך עלינו. וכבר נאמר על קצת הפרושים שהיו כל ימיהם בתשובה מפני שהיו מחדשים בכל יום תשובה בעבור תוספת הכרתם בגדולת האלהים בכל יום וקצורם במה שהם חייבים לו מן העבודה בשעבר כמ"ש דוד ע"ה (שם יט) יום ליום יביע אמר וגו' ואומר (שם קיט) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך

והששי כי העבודה שהיא מן התורה היא ביכולת האדם כשהוא מכוין בה ומזדמן אליה איננה נמנעת ממבקשה אך העבודה שהיא מן השכל לא תגמר לאדם אלא בכח גדול ועזר מאת האלהים יתברך כי יכולת האדם קצרה מהשיגה ועל כן אתה רואה דוד ע"ה משיב תמיד התחנה לאל לעזרו עליה באשרי תמימי דרך

והשביעי כי העבודה כשהיא מן התורה בלבד אין אדם בטוח בעצמו שלא יכשל בה כי כח התאווה אורב לה ומצפה העתות שהוא מתעלם ממנה אבל העבודה שהיא מהערת השכל בטוח הוא מהכשל בה ומחטוא כי הנפש אינה נמשכת אליה אלא לאחר המית תאוות הגופות והגברת השכל עליה ושימוש בה כחפצו ורצונו ועל כן היא עבודה מובטחת מהכשל בה ובעלה שמור מן החטא כמ"ש הכתוב (משלי יב) לא יאונה לצדיק כל און

אך מעלות התורה צריך שאבאר מהם מה שיזדמן לי ואומר כי הענינים המצריכים להערת התורה גם כן הם שבעה

אחד מהם כי האדם מחובר (ס"א מורכב) מנפש וגוף ובמדותיו מה שיביאהו להתמכר להנאות ולשקוע בתאוות הבהמיות ולנתק קשר השכל מעליו ויש בו מדות שיביאהו למאוס בעולם ולהניח ישובו מפני התהפכות עניניו בו והתמדת הפגעים והיגונות עליו ולנטות אל עולם השכל העליון. ושתי העצות אינם משובחות מפני שהאחת מביאה להפסדת סדר העולם והשנית מביאה להפסדת עניני האדם בעוה"ז ובבא. ומחמלת הבורא יתעלה ועוצם טובתו על האדם שהננו מה שיתקן בו עניניו ויכונו בו דרכיו בשני העולמים בסדר אמצעי בין השכל והתאווה והיא התורה הנאמנה השומרת הצדק בגלוי ובנסתר שמרחקת האדם מתאוותיו בעוה"ז ושומרת לו גמולו באחריתו כמ"ש הכתוב (משלי כב) הט אזנך ושמע דברי חכמים וגו' כי נעים כי תשמרם בבטןך וגו' להיות בה' מבטחך הודעתך וגו' הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת להודיעך קשט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשלחך